

ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส : ศึกษาเฉพาะกรณี

อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

Leadership and Performance of Buddhist abbots : a case Study Buddhist Temples in Pakthongchai District, Nakhonratchasima Province

พระครูวินัยธร บุลากร ฐานากโร (ผือฮีเขวา),

พระปลัดจักรกฤษณ์ จิตตทนโต (พุ่มบุรี), สุพจน์ พิมประสาร และ จักรกฤษณ์ กลุ่มยา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Phrakhruwinaithorn Burakon Phueheekhao,

Phrapalad Jakkrid Putburee, Supot pimprasan, Chakkrit. Klumya

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: maewburakon2527@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของเจ้าอาวาสกับภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยจำนวน 220 คน ได้แก่ พระภิกษุจำนวน 44 รูป ไวยาวัจกร จำนวน 44 คน กรรมการวัดจำนวน 44 คน และอุบาสก-อุบาสิกา จำนวน 88 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ โดยใช้ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติภารกิจภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส 7 ด้านของเจ้าอาวาส ได้แก่ (1) ด้านความคิดเห็น (2) ด้านการให้การยอมรับนับถือด้านการโน้มน้าวจิตใจ (3) การปรับปรุงแก้ไข (4) การให้ (5) ความช่วยเหลือ (6) การประสานงาน และ (7) ด้านการเข้าสังคมอยู่ในระดับมาก มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความสัมพันธ์อยู่ระดับสูง มีความสามารถในการให้บริการ อำนวยความสะดวกอย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรม มีทักษะการบริหารงานบุคคล ปฏิบัติตามระเบียบโดยเคร่งครัด มีความซื่อสัตย์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ และมีความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสมีความสัมพันธ์กับการสร้างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

วันที่รับบทความ: 28 ตุลาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 28 พฤศจิกายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 พฤศจิกายน 2565

Received: October 28, 2022; Revised: November 28, 2022; Accepted: November 30, 2022

2. ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส :ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอ ปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา คือ ต้องช่วยเหลือให้เจ้าอาวาสมีความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสร้างความศรัทธาในตัวบุคคลให้มากขึ้น และรัฐบาล หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลควรจะต้องกระตุ้นให้งบประมาณช่วยเหลือกิจการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; การปฏิบัติงาน; เจ้าอาวาส

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the level of leadership and performance of the abbots in Pak Thong Chai District. Nakhon Ratchasima Province 2) to study the relationship between the characteristics of the abbot and the leadership and performance of the abbot. in Pak Thong Chai District Nakhon Ratchasima Province 3) to study the guidelines for building leadership of the abbots in Pak Thong Chai District Nakhon Ratchasima Province This research is a quantitative research. The research sample consisted of 220 people, including 44 monks, 44 Vaiyavakorns, 44 temple committees, and 88 laymen-upasikas by using specific random sampling. using a specific randomization method. The tools of this research were questionnaires and statistics used for data analysis, including frequency values. and average percentage

The results showed that

1. The performance of the abbot's leadership mission in 7 aspects of the abbot, namely: (1) opinion, (2) respect, persuasion, (3) improvement, (4) giving, (5) assistance (6) co-ordination and (7) socialization at a high level. There was a statistically significant positive correlation at the .05 level with a high correlation. have the ability to provide services Continuous facilitation, morality and personnel management skills. strictly follow the rules be honest Be a leader of change, self-improvement and always seek knowledge. And there is a relationship between the leadership and the performance of the abbot is related to the building of the leadership of the abbot in Pak Thong Chai District. Nakhon Ratchasima Province

2. The respondents made suggestions about problems and solutions. Leadership and the performance of the abbot :only study in the case of Pak Thong Chai District, Nakhon Ratchasima Province, which is to help the abbot to facilitate the mission of propagating Buddhism in order to build more faith in the people and the government Subdistrict Administrative Organizations should have to stimulate the budget to assist in the propagation of Buddhism.

Keywords: Leadership; Performance; Of Buddhist abbots

บทนำ

ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของโลกที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ได้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองการปกครอง เป็นเหตุให้สังคมมนุษย์ยุคนี้ได้รับความกดดันจากสภาพเศรษฐกิจ และอื่น ๆ รวมทั้งความขัดแย้งทางด้านความคิดทำให้เกิดความเครียดสูง ผลกระทบดังกล่าวทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและศาสนาจำเป็นต้องปรับบทบาทหน้าที่ตัวเองให้ทันกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2540 : 97) ผู้นำถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กร และพัฒนาประเทศสามารถส่งแรงกระทำได้ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนกลุ่มคน และระบบองค์กรไปสู่การบรรลุเป้าประสงค์ (นิตย สัมมาพันธ์, 2546 : 45) พระภิกษุสามเณรถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีชีวิตจิตใจและความรู้สึกรักใคร่ ซึ่งแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมการทำงานและขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาในด้านการปฏิบัติงานที่หลากหลาย (พระมหาเฉลิมชัย ชยมงคล, 2541 : 112) โดยเฉพาะปัญหาวัดขาดเจ้าอาวาสและวัดที่มีเจ้าอาวาสที่มีฝีมือระดับปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง ใช้อำนาจไม่เป็นธรรม หรือแม้แต่ไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุมบุคคลได้

จังหวัดนครราชสีมามีพระสงฆ์และวัดจำนวนมากเป็นอันดับ 1 ของประเทศ และอำเภอปักธงชัยมีวัด ประกอบไปด้วย 1) วัดที่มีพัทธสีมา จำนวน 67 วัด 2) สำนักสงฆ์ จำนวน 27 วัด 3) ที่พัทสงฆ์ จำนวน 29 แห่งรวม **123 วัด/แห่ง** มีพระภิกษุสงฆ์ 679 รูป สามเณร 84 รูป ศิษย์วัด 56 คน และพุทธศาสนิกชน 23,758 คน (สำนักงานเลขาธิการคณะอำเภอปักธงชัย, 2563 : ออนไลน์)

การปฏิบัติงานของพระสงฆ์โดยเฉพาะเจ้าอาวาสหน้าที่สำคัญประกอบด้วย 7 ประการ คือการมีความคิดริเริ่ม การรู้จักปรับปรุงแก้ไข การให้การยอมรับนับถือ การให้ความช่วยเหลือ การโน้มน้าวจิตใจ การประสานงานและการเข้าสังคมได้ดี เมื่อเจ้าอาวาสมีอำนาจในการบริหารวัด 3 ประการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 มาตรา 38 คือ (1) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่ในวัด (2) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปจากวัดเสีย (3) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัดหรือให้ทำทัณฑ์บนหรือขอขมาโทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งของเจ้าอาวาสซึ่งสั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์), 2540 : 134)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้เพื่อจะได้เข้าใจถึงระดับภาวะผู้นำ คุณลักษณะของเจ้าอาวาส และแนวทางการสร้างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอปักธงชัย ให้เหมาะสมกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา รวมถึงสร้างต้นแบบภาวะผู้นำในด้านการบริหารจัดการวัดอย่างมีประสิทธิภาพแก่วัดทั่วอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของเจ้าอาวาสกับภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ วัดที่ตั้งอยู่ในเขตของพื้นที่อำเภอปักธงชัยจังหวัดนครราชสีมา โดยมีการแบ่งเขตการปกครองของคณะสงฆ์ออกเป็น 16 ตำบล มีวัดทั้งสิ้น จำนวน 127 วัด โดยมีพระภิกษุ ไวยาวัจกร กรรมการวัดและอุบาสกอุบาสิกา

ของเจ้าอาวาส ในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยจำนวน 220 คน ได้แก่ พระภิกษุจำนวน 44 รูป ไวยาวัจกร จำนวน 44 คน กรรมการวัดจำนวน 44 คน และอุบาสก-อุบาสิกา จำนวน 88 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ โดยใช้ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยร้อยละ

1.2 ผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ พระภิกษุจำนวน 44 รูป ไวยาวัจกร จำนวน 44 คน กรรมการวัด จำนวน 44 คน และอุบาสก-อุบาสิกา จำนวน 88 คน รวมจำนวน 220 คน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการอ้างอิงหลักเกณฑ์การวิเคราะห์องค์ประกอบตามหลักการของคอมเลย์และลี (Comrey & Lee, 1992 : 123-125) ที่กล่าวว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 220 คน ซึ่งจัดเป็นความเหมาะสมในระดับที่ดีมากในการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยกลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นกลุ่มพระสงฆ์และระดับปฏิบัติการ แล้วเลือกวิธีการ

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสอบถามมีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของเจ้าอาวาส ประกอบด้วยอายุและพรรษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ **ตอนที่ 2** เป็นแบบวัดพฤติกรรมภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสโดยสอบถามถึงลักษณะพฤติกรรมความเป็นผู้นำของเจ้าอาวาสรวมเป็น 7 ด้าน **ตอนที่ 3** เป็นแบบวัดการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส โดยสอบถามการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสรวม 4 ด้าน **ตอนที่ 4** เป็นการสอบถามปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส เป็นคำถามปลายเปิดโดยคำถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วัดระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2557 : 98) จากการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค รวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.876 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.8 นั่นคือ แบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ (Sekaran & Bougie, 2013: 127)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 220 ฉบับ โดยการแจกและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แบบสอบถามจากพระภิกษุ ไวยาวัจกร กรรมการวัด และอุบาสกอุบาสิกา โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด 220 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
- 2) ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว
- 3) ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สำหรับค่าสถิติ ข้อมูลคุณลักษณะของเจ้าอาวาส โดยใช้ค่าความถี่ และค่าเฉลี่ยร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด/ค่าสูงสุด และจำนวน (N) โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงกร่าง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงกร่าง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้ตั้งแต่ 5,000 บาท ถึงไม่เกิน 18,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร เป็นเจ้าอาวาส มาตั้งแต่ 6 เดือน – 1 ปี ระดับสถานะของพระภิกษุ เป็นพระลูกวัด 33 รูป แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	123	55.30
หญิง	97	44.70
ระดับการศึกษาทางธรรมของพระภิกษุ		
1.ชั้นตรี	13	29.5
2.ชั้นโท	5	11.4
3.ชั้นเอก	17	38.6
4.ยังไม่มีวิทยฐานะ	9	20.5
จำแนกตามการศึกษา		
1.ต่ำกว่าประถมศึกษา	36	20.5
2.ประถมศึกษา	102	58.0
3.มัธยมศึกษา	23	13.1
4.ปริญญาตรี	14	8.0
5.ปริญญาเอก	1	.6
ระดับสถานะของพระภิกษุ		
1.เจ้าอาวาส	5	11.4
2.รองเจ้าอาวาส	3	6.8
3.ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	3	6.8
4.พระลูกวัด	33	75.0
จำแนกตามอาชีพ		
1.เกษตรกร	118	67.0
2.ค้าขาย	18	10.2
3.รับจ้าง	22	12.5
4.รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	17	9.7
5.อื่น ๆ	1	.6
จำแนกตามสถานะภาพ		
1.โสด	15	8.5
2.สมรส	139	79.0

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.หม้าย	22	12.5

1.2 การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสตามภารกิจ 6 ด้าน

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นการปฏิบัติงานของของเจ้าอาวาสด้านการปกครอง

ลำดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการปกครอง				
1	การทำงานร่วมกันกับชุมชนได้ดี	4.00	.98	มาก
2	การส่งเสริมคนดีมีความสามารถเข้าทำงาน	3.80	.99	มาก
3	การสร้างการปกครองชุมชนให้เข้มแข็ง	3.62	1.00	มาก
4	การให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วม	3.98	1.02	มาก
5	การสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง	3.76	.95	มาก
6	การมีลักษณะเป็นผู้นำ	4.13	.94	มาก
7	การมีบุคลิกภาพหน้าเหลี่ยมใส	4.16	.94	มาก
รวม		4.13	.98	มาก
ด้านการศึกษา				
1	การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.11	1.40	ปานกลาง
2	การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ภายในวัด	2.97	1.45	ปานกลาง
3	การจัดวัดให้เป็นสถานที่ให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่ชาวบ้านในชุมชน	3.34	1.33	ปานกลาง
4	การจัดสรรพื้นที่ภายในวัดให้เหมาะสมกับการให้บริการชุมชน	3.93	1.07	มาก
5	การจัดสถานที่ภายในวัดให้สำหรับการใช้เป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์แก่ชุมชน	4.04	1.08	มาก
รวม		3.63	1.17	มาก
ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา				
1	การจัดบรรยายธรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาให้แก่ชุมชนในวันสำคัญต่างๆ	4.09	1.04	มาก

2	การแนะนำหลักการปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่อให้ชีวิตอยู่ดี มีสุข	3.89	1.07	มาก
3	การออกเทศน์เสียงตามสายและเผยแพร่หลักธรรมทางพุทธศาสนาให้แก่ชุมชนเป็นประจำ	3.42	1.23	ปานกลาง
4	การให้คำแนะนำเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในสถานศึกษา	3.70	1.14	มาก
5	การจัดตั้งตัวแทนพระสงฆ์ในวัดร่วมกับคณะสงฆ์ออกอบรมประชาชนประจำตำบล	3.82	1.02	มาก
6	การเป็นแกนนำของเครือข่าย เผยแพร่ธรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง	3.62	1.11	มาก
	รวม	5.00	1.14	มาก

ลำดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการสาธารณูปการ				
1	การจัดตั้งห้องสมุดเพื่อประชาชน ที่อ่านหนังสือและที่อ่านหนังสือพิมพ์ภายในวัด	3.34	1.19	ปานกลาง
2	การจัดตั้งคณะกรรมการช่วยกันดูแลชีวิตและทรัพย์สินของชุมชน	3.65	1.03	มาก
3	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสาธารณะประโยชน์ในหมู่บ้านเช่น ร่วมพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ	3.68	1.06	มาก
4	การจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือชุมชนผู้ประสบภัยจากธรรมชาติ	3.31	1.11	ปานกลาง
5	การปรับปรุงภูมิทัศน์วัด การก่อสร้าง ศาลา โบสถ์ วิหารกุฏิ วัดต่างๆ ภายในวัด	4.03	1.01	มาก
	รวม	4.50		มาก
ด้านการสาธารณสงเคราะห์				
1	การมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา กับชุมชนอย่างแท้จริง	3.83	1.11	มาก
2	การจัดให้วัดเป็นลานกีฬา	3.64	1.34	มาก

3	การให้คำแนะนำและปรึกษาทางด้านจิตใจแก่ประชาชนที่เดือดร้อน	3.83	1.13	มาก
4	การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมในชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	3.76	1.11	มาก
5	เจ้าอาวาสเป็นผู้นำในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน	4.01	1.04	มาก
6	การมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือชุมชนอย่างจริงจังมิใช่เพื่อชื่อเสียงของตน	3.87	1.07	มาก
7	การจะเป็นผู้นำในการบริจาค และเสียสละอย่างแท้จริง	3.69	1.13	มาก
8	การจัดวัดให้เป็นศูนย์บำบัดผู้ติดยาเสพติด	3.40	1.28	ปานกลาง
รวม		3.33	1.04	ปานกลาง
ด้านความคิดริเริ่ม				
1	การขอคิดหางานใหม่ ๆ มาทำ	5.00	5.00	5.00
2	การขอหาวิธีการทำงานแบบใหม่ ๆ	3.80	1.00	มาก
3	การขอวางแผนอย่างเป็นระบบก่อนการจัดงานทุกครั้ง	3.84	1.00	มาก
4	การปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้	3.89	.98	มาก
5	การทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจในการปฏิบัติงาน	4.10	1.02	มาก
6	การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์	4.22	.95	มาก
7	การมีความภาคภูมิใจเมื่องานที่คิดริเริ่มไว้ประสบความสำเร็จ	4.25	.93	มาก
รวม		5.00	1.02	มาก
ด้านการปรับปรุงแก้ไข				
1	การมีการหาวิถีทางในการปรับปรุงงานให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ	4.00	.96	มาก
2	การส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.04	1.10	มาก
3	การยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน	3.84	1.09	มาก
4	การสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานอย่างเท่าเทียมกัน	4.01	1.00	มาก
5	การยกย่องชมเชยผู้ร่วมงานตามโอกาสอันสมควร	3.97	1.00	มาก

6	การช่วยคิดหาวิธีทำงานใหม่ ๆ ให้แก่ผู้ร่วมงาน	3.93	.97	มาก
	รวม	3.97	1.10	มาก
ด้านการให้การยอมรับนับถือ				
1	การมีการประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ร่วมงานประจำทุกปี	3.66	1.40	มาก
2	การไม่ฉวยโอกาสนำเอาผลงานผู้อื่นมาเป็นของตน	3.82	1.45	มาก
3	การประกาศเกียรติคุณผู้ปฏิบัติงานโดยประกาศยกย่องให้ผู้อื่นทราบ	3.79	1.33	มาก
4	การมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถของผู้ปฏิบัติ	3.84	1.07	มาก
5	การส่งเสริมผู้ร่วมงานให้สามารถทำงานได้จนสำเร็จ	3.94	1.08	มาก
6	การมีความเข้าใจปัญหาของงานในภาพรวม	3.92	.90	มาก
	รวม	3.83	1.08	มาก
ด้านการให้ความช่วยเหลือ				
1	การให้คำปรึกษา และข้อคิดเห็นแก่ผู้ร่วมงาน	3.90	.99	มาก
2	การรักษาประโยชน์และสิทธิ	3.91	.91	มาก
3	การให้ความสำคัญผู้ร่วมงานก่อนตนเองเสมอ	3.90	1.09	มาก
4	การให้ข้อเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาของผู้ร่วมงาน	3.97	.96	มาก
5	การไม่ละทิ้งผู้ร่วมงานจนกว่างานจะสำเร็จ	4.06	.94	มาก
	รวม	3.95	.99	มาก
ด้านการโน้มน้าวจิตใจ				
1	การรู้จักใช้โอกาสและกาลเทศะที่เหมาะสมในการพูด	4.09	.96	มาก
2	การมีจิตวิทยาในการพูดจา โน้มน้าวใจให้คล้อยตาม	3.93	.93	มาก
3	การสื่อความหมายกับผู้ร่วมงานได้อย่างถูกต้องชัดเจนและตรงประเด็น	4.00	.95	มาก
4	การประพุดติตเป็นแบบอย่างที่ดี	4.11	.94	มาก
5	การมีอุปนิสัยพูดจริงทำจริง	4.24	.73	มาก
6	การถือเอาความซื่อสัตย์ สุจริตเป็นที่ตั้ง	4.25	.84	มาก
	รวม	4.10	.95	4.10
ด้านการประสานงาน				

1	การปรึกษาหารือกับผู้ร่วมงานก่อนการปฏิบัติงานทุกครั้ง	3.99	.99	มาก
2	การยอมรับความเห็นของผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน	3.95	1.00	มาก
3	การมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานได้ทำหน้าที่ตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ	4.08	.91	มาก
4	การอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น	3.91	.95	มาก
5	การกระตุ้นให้แรงเสริมผู้ร่วมงานปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ	3.95	.91	มาก
6	การช่วยแนะนำและแก้ไขปัญหา	3.96	.89	มาก
	รวม	3.97	1.00	มาก
ด้านการเข้าสังคม				
1	การมีนิสัยชอบช่วยเหลือชุมชน ท้องถิ่นและสังคม อย่างมีจิตสาธารณะ	4.08	.93	มาก
2	การมีความสุขในการช่วยเหลือชุมชน ท้องถิ่นและสังคม	4.10	.95	มาก
3	การรู้จักการวางตนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ	4.00	1.00	มาก
4	การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสังคมก่อนที่จะร่วมงาน	3.90	1.00	มาก
5	การเข้าร่วมงานสังคมตามโอกาสที่เหมาะสม	4.06	.95	มาก
6	การร่วมปฏิบัติงานกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	4.03	1.05	มาก
	รวม	4.09	.97	มาก

1.3 วิเคราะห์ภาวะของเจ้าอาวาสที่มีความสำคัญสูงสุดความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของเจ้าอาวาสกับภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Bata)	สถิติสอบ(t)	ค่านัยสำคัญ (sig)
ความคิดริเริ่ม	.162	2.731	.007
การปรับปรุงแก้ไข	.207	2.738	.007
การให้การยอมรับนับถือ	.207	3.594	.000***
การให้ความช่วยเหลือ	.247	3.407	.001**

การโน้มน้าวจิตใจ	-.087	-1.330	.185
การประสานงาน	.076	.983	.327
การเข้าสังคม	.173	2.592	.010

$R^2 = .81$, SEE = .812, F = 130.641, Sig. = .000

** ค่านัยสำคัญอยู่ที่ระดับ .000

1.4 แนวทางการสร้างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

แนวทางการสร้างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส	ผลสรุป
ด้านการปกครอง	เป็นผู้นำในการทำงาน เข้ากับชุมชน ร่วมมือในการพัฒนา
ด้านศาสนศึกษา	จัดหาที่สาธารณะเพื่อเป็นที่ในการศึกษาผู้คนนิยมที่จะให้พระเทศน์ให้ฟัง มีแรงจูงในการอ่าน
ด้านการศึกษาสงเคราะห์	จัดหาทุนในการสนับสนุนจัดตั้งมูลนิธิในการศึกษา การศึกษาจัดตั้งมูลนิธิในการศึกษา
ด้านงานเผยแผ่	จัดเสียงตามสาย อบรมสั่งสอนญาติโยมที่เข้ามาในวัด การแสดงธรรม การทำวัตรเช้า เย็น
ด้านงานสาธารณูปการ	การสร้างห้องน้ำบวรณะโบสถ์ดำเนินการสร้างศาลาธรรมสังเวช การทำซุ้มประตู
ด้านงานสาธารณสงเคราะห์	การบริจาคให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย
ด้านความคิดริเริ่ม	พัฒนางานไปเรื่อย ๆ หาสิ่งที่ดีที่สุดมีการคิดงานใหม่
ด้านการรู้จักปรับปรุง	ปรับปรุงในทุกด้าน แก้ไขให้ทันกาลตลอดเวลา
ด้านการให้การยอมรับ	มีความเชื่อมั่น คนส่วนใหญ่ให้การยอมรับนับถือ มีการร่วมการแสดงความคิดเห็น ยอมรับผิดชอบร่วมกัน
ด้านการให้ความช่วยเหลือ	ช่วยเหลือทุกด้านให้คำปรึกษา
ด้านการประสานงาน	การประสานระหว่างชาวบ้านกับวัด
ด้านการเข้าสังคม	การเข้ากันได้ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน

จากตารางดังกล่าวข้างต้น พอสรุปภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

ตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้ตั้งแต่ 5,000 บาท ถึงไม่เกิน 18,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร เป็นเจ้าอาวาส มาตั้งแต่

6 เดือน – 1 ปี ระดับสถานะของพระภิกษุ เป็นพระลูกวัด 33 รูป นั้นแสดงให้เห็นว่ารายได้เกษตรกรยังน้อย และเป็นเจ้าอาวาสเพียงร้อยละ 11.4

ตารางที่ 2 การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสตามภารกิจ 6 ด้าน ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีระดับที่ดีกว่าด้านอื่นที่ 5.0 และด้านที่ควรปรับปรุงด้านการสาธารณสงเคราะห์ซึ่งเป็นด้านที่ควรได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลือได้ระดับที่ 3.33

ตารางที่ 3 ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ระดับที่ 5.0 แต่ในด้านการให้การยอมรับนับถือกลับมีระดับที่น้อยที่ 3.93 นั้นแสดงให้เห็นว่าจำเป็นต้องให้ความสำคัญที่จะสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสและพระภิกษุ

จากการวิเคราะห์ภาวะของเจ้าอาวาสที่มีความสำคัญสูงสุดความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของเจ้าอาวาสกับภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในอำเภอปทุมธานี จังหวัดนครราชสีมา ตัวแปรที่สำคัญการให้การยอมรับนับถือมีค่านัยสำคัญที่น้อย 0.000

แนวทางการสร้างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอปทุมธานี จังหวัดนครราชสีมา ในแต่ละด้านจะต้องมีการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาและให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะการสร้างให้เกิดความเชื่อมั่นของตัวเจ้าอาวาสและพระภิกษุที่มีศักยภาพที่เพียงพอต่อการเป็นผู้นำ และผู้ที่จะสามารถพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ฉับไวและทันต่อเหตุการณ์ ทำให้คนส่วนใหญ่ให้การยอมรับนับถือมีการร่วมการแสดงความคิดเห็น ยอมรับผิชอบร่วมกัน โดยมีแนวทาง ดังนี้ 1)ด้านการปกครอง เป็นผู้นำในการทำงาน เข้ากับชุมชน ร่วมมือในการพัฒนา 2)ด้านศาสนศึกษา จัดหาที่สาธารณะเพื่อเป็นที่ในการศึกษาผู้คนนิยมที่จะให้พระเทศน์ให้ฟัง มีแรงจูงในการอ่าน 3)ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จัดหาทุนในการสนับสนุนจัดตั้งมูลนิธิในการศึกษาการศึกษาจัดตั้งมูลนิธิในการศึกษา 4) ด้านงานเผยแผ่ จัดเสียงตามสาย อบรมสั่งสอนญาติโยมที่เข้ามาในวัด การแสดงธรรม การทำวัตรเช้า เย็น 5) ด้านงานสาธารณูปการ การสร้างห้องน้ำบารมีโบสถ์ดำเนินการสร้างศาลาธรรมสังเวช การทำขุมประตูปวด 6) ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ โดยการบริจาคให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้และความร่วมมือ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคิดริเริ่ม พัฒนางานไปเรื่อย ๆ หาสิ่งที่ดีที่สุดมีการคิดงานใหม่ 2) ด้านการรู้จักปรับปรุง ปรับปรุงในทุกด้าน แก้ไขให้ทันกาลตลอดเวลา 3)ด้านการให้การยอมรับ มีความเชื่อมั่น คนส่วนใหญ่ให้การยอมรับนับถือมีการร่วมแสดงความคิดเห็น ยอมรับผิชอบร่วมกัน 4)ด้านการให้ความช่วยเหลือ ช่วยเหลือทุกด้านให้คำปรึกษา 5) ด้านการประสานงาน การประสานระหว่างชาวบ้านกับวัด และ 6) ด้านการเข้าสังคม การเข้ากันได้ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส :ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอ ปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. การปฏิบัติภารกิจด้านการปกครองของเจ้าอาวาส พบว่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญช่วย จันทร์เหาะ (2544 : 56) ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์มณฑลจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 108 วัด ผู้ให้ข้อมูล คือ พระสงฆ์ และมรรคทายก ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับพฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสและการปฏิบัติงานวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2) พฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัด โดยภาพรวมมีสองด้าน คือ ด้านกระบวนการวินิจฉัยสั่งการ และด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน เมื่อแยกพิจารณาการปฏิบัติงานวัดเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมที่ส่งผลมี 4 ด้าน คือ กระบวนการวินิจฉัยสั่งการ การกำหนดเป้าหมายสั่งการ การควบคุมการปฏิบัติงาน และการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าอาวาสมีหน้าที่ที่จะต้องดูแล และปกครองทั้งพระภิกษุ และฆราวาสที่อยู่ในวัด จึงแสดงบทบาทและการกระทำการกิจด้านการปกครองอย่างชัดเจน การปฏิบัติภารกิจด้านศาสนศึกษาของเจ้าอาวาสอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของนงลักษณ์ ยุทธสุทธิพงษ์ (2545 : 23) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ตามทัศนะของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ตามแนวคิดของ Daniel E. Griffiths 7 ประการ ทั้งนี้เนื่องจากภารกิจเกี่ยวกับงานพระศาสนาและการเผยแผ่เป็นสิ่งกระทำอยู่แล้ว แต่ไม่เด่นชัด จึงไม่เป็นที่รู้จักของสังคมไทยมากนัก การปฏิบัติภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ของเจ้าอาวาสอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา อุทโท (2541 : 41) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ไทยใน 2 ทศวรรษหน้า มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาถึงบทบาทที่พระสงฆ์ควรทำในการพัฒนาสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ไทยใน 2 ทศวรรษหน้า ควรมีบทบาท 3 ด้านด้วยกัน คือ บทบาทต่อตนเอง ได้แก่ การศึกษาพระธรรมวินัยให้แตกฉาน บทบาทต่อองค์กรสงฆ์ ได้แก่ การจัดวัดให้สงบ สะอาด และมีที่ปฏิบัติธรรม จัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากภารกิจเกี่ยวกับงานศึกษาสงเคราะห์เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาสังคมให้มีความเจริญ และมีความสามัคคีในสังคมไทยของเราเป็นอย่างดี

การปฏิบัติภารกิจด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของเจ้าอาวาสอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมชาย เจริญกิจ (2540 : 36) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวัดในพระพุทธศาสนา ที่พึงประสงค์ ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของวัดในพระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์กับสภาพความเป็นจริงของวัดในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของวัดในพระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์เป็นสถานที่สงบ ร่มรื่น มีลักษณะเป็นป่าหรือสวนที่จะให้ความชื่นรมย์ใจ ทั้งนี้เนื่องจากภารกิจเกี่ยวกับงานพระศาสนาและการเผยแผ่เป็นสิ่งกระทำอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว จึงทำให้สังคมไทยรู้จักหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากมาย

การปฏิบัติการกิจด้านสาธารณูปการของเจ้าอาวาสอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญณรงค์ หินเกิด (2542 : 87) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของพระสังฆาธิการกับการพัฒนาวัด ในจังหวัด มหาสารคาม โดยศึกษาจากเจ้าอาวาส ในจังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาของพระสังฆาธิการในด้านการศึกษา ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ใช้วัดตนเองเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมการศึกษาทางโลกและทางธรรม ปกครองวัดด้วยความเรียบร้อย เผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทหน้าที่ด้วยดีเสมอมา ปรับปรุงสถานที่และบริเวณวัดให้สะอาดและร่มรื่น ทั้งนี้เนื่องจากการกิจเกี่ยวกับ ด้านสาธารณูปการของเจ้าอาวาสเป็นสิ่งที่ช่วยวัดให้สะอาดและร่มรื่น จึงเป็น ตัวอย่างในการพัฒนาสังคมให้มีการพัฒนาไปสู่ความเจริญ และมีความเป็นอยู่ที่อุดมสมบูรณ์สูงสุดได้

การปฏิบัติการกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของเจ้าอาวาสอยู่ในระดับมากปานกลางสอดคล้องกับ งานวิจัยของพระมหานุกตดี จันทราลักษณ์ (2544 : 18) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในจังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาปัญหาแนวทางการ แก้ปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในจังหวัดมหาสารคาม โดยศึกษาจากเจ้า อาวาส ทั้งนี้เนื่องจากการกิจเกี่ยวกับ ด้านสาธารณสงเคราะห์ของเจ้าอาวาสบางรูป ยังขาดเรื่องการอนุเคราะห์ ช่วยเหลือ พระสงฆ์ และสามเณร ในด้านการส่งเสริมปัจจัยสนับสนุน ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน และ อุปกรณ์ในการศึกษาเรียนรู้เรื่องใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนต่าง ๆ

2.การปฏิบัติการกิจภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส 7 ด้านของเจ้าอาวาส ได้แก่ (1) ด้านความคิดเห็น (2) ด้านการให้การยอมรับนับถือด้านการโน้มน้าวจิตใจ (3) การปรับปรุงแก้ไข (4) การให้ (5) ความช่วยเหลือ (6) การประสานงาน และ (7) ด้านการเข้าสังคมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางลักษณ์ ยุทธ สุทธิพงษ์ (2545 : 28) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติการกิจของหัวหน้าการ ประถมศึกษา บทบาทที่สำคัญอันดับที่หนึ่ง คือ ผู้มีความคิดริเริ่ม สรุปภารกิจทั้ง 4 ด้าน พบว่า บทบาทที่ สำคัญอันดับที่หนึ่ง คือ นักปรับปรุง (3) บทบาทที่มีประสิทธิภาพ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ในงานบริหารทั่วไป และงานการเจ้าหน้าที่ พบว่า บทบาทที่ สำคัญอันดับที่หนึ่ง คือ ผู้ประสานงาน งานการเงินและพัสดุ บทบาทที่สำคัญอันดับที่หนึ่ง คือ นักปรับปรุง และงานนิเทศการศึกษา บทบาทที่สำคัญอันดับที่หนึ่ง คือ ผู้มีความคิดริเริ่ม สรุปภารกิจทั้ง 4 ด้าน บทบาทที่ สำคัญอันดับที่หนึ่ง คือ ผู้ประสานงาน (4) การจัดอันดับความสำคัญของบทบาทที่มีประสิทธิภาพ ในการ ปฏิบัติภารกิจของหัวหน้าการประถมศึกษา ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยความสัมพันธ์อยู่ระดับสูง (5) หัวหน้าการประถมศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมโดยต้องการให้หัวหน้าการ ประถมศึกษาอำเภอมีบทบาทเพิ่มขึ้นคือ มีความสามารถในการให้บริการ อำนวยความสะดวกอย่าง ต่อเนื่อง มีคุณธรรม มีทักษะการบริหารงานบุคคล ปฏิบัติตามระเบียบโดยเคร่งครัด มีความซื่อสัตย์ เป็นผู้นำ

การเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง และแสวงหาความรู้อยู่เสมอทั้งนี้เนื่องจาก ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสมีความสัมพันธ์กับการสร้างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส :ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอ ปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส :ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอ ปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ควรใช้แนวทางการให้ประชาชน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ต้องช่วยเหลือให้เจ้าอาวาสมีความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในมาก ๆ เพื่อสร้างความศรัทธาในตัวบุคคลให้มากขึ้น และรัฐบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลควรจะต้องกระตุ้นให้เงิน ช่วยเหลือกิจการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อความมั่นคงของชาติ และศาสนา

2. **ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป** ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ (1) ปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดภาวะผู้นำและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา และ (2) ศึกษาการให้ความช่วยเหลือ จากภาครัฐเอกชน ในการสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). *การวิเคราะห์สถิติ*. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตย สัมมาพันธ์. (2546). *ภาวะผู้นำพลังขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพมหานคร: อินโนกราฟิก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2540. *ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พระมหาเฉลิมชัย ชยมงคล. (2541). *การบริหารวัด*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธทาสภิกขุธรรมกาย.
- สำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะอำเภอปักธงชัย. (2563). *โครงการตรวจเยี่ยมวัดและประชาชน*. นครราชสีมา: สำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะอำเภอปักธงชัย.